

พรรคการเมืองไทยและระบบการอุดหนุนเงินให้แก่พรรคการเมือง

4.1 สภาพปัญหาพรรคการเมืองไทยในปัจจุบัน

4.1.1 ปัญหาพรรคการเมืองไทยที่สำคัญในปัจจุบัน

พรรคการเมืองไทยในปัจจุบันมีปัญหาที่สำคัญโดยสรุปได้ดังนี้¹ คือ

- (1) พรรคการเมืองไทยมิได้เกิดจากการพัฒนาความรู้สึกในหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย แต่เกิดจากการรวมตัวของบุคคลผู้มีอิทธิพลเพียงไม่กี่คนแล้ว อ้างชื่อของประชาชน ทำให้ขาดรากฐานการสนับสนุนของประชาชน
- (2) พรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่ยังขาดอุดมการณ์และมีทิศทางในการดำเนินงานไม่ชัดเจน
- (3) พรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อสนับสนุนบุคคลที่มีอำนาจหรือเป็นผู้อุปถัมภ์ตนเพื่อตนจะแสวงหาผลประโยชน์จากการเข้าร่วมพรรคการเมืองนั้น
- (4) พรรคการเมืองมิได้มีวิวัฒนาการมาจากการรวมกลุ่มผลประโยชน์ขนาดใหญ่และประชาชน
- (5) พรรคการเมืองไทยขาดระเบียบวินัย ซึ่งเกิดจากนักการเมืองขาดอุดมการณ์ทำให้มีการย้ายพรรคการเมืองอยู่เสมอ จนทำให้พรรคไม่มีเสถียรภาพ

พรรคการเมืองไทยนอกจากจะมีปัญหาหลัก ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้วยังมีปัญหาทั่วไป ซึ่งเป็นปัญหาภายในของพรรคการเมืองคือ ปัญหาด้านโครงสร้างของพรรคการเมือง ปัญหาของสมาชิกพรรคการเมือง ปัญหาการยึดถือตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ปัญหาการซื้อเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมาจากแหล่งสนับสนุนพรรคการเมืองกลุ่มที่อยู่ภายใต้พรรคการเมืองนั้น นักธุรกิจ และผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง และปัญหาการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง รวมทั้งปัญหาการเงิน พรรคการเมืองโดยจะขอกล่าวในรายละเอียดต่อไป

¹สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2543, น. 6-7.

4.1.2 ปัญหาโครงสร้างพรรคการเมือง (Structure Parties Problem)

โครงสร้างพรรคการเมืองเป็นปัญหาสำคัญของความสามารถในการดำเนินกิจกรรมและการคงอยู่ของพรรคการเมืองประการหนึ่ง โดยเฉพาะองค์ประกอบสำคัญของโครงสร้างพรรคการเมือง คือ สมาชิกพรรคการเมือง (Membership) และตัวโครงสร้างองค์กรพรรค (Organization) ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

(1) ปัญหาสมาชิกพรรคการเมือง (Membership) สมาชิกพรรคการเมืองในรัฐเสรีประชาธิปไตยควรมีความหลากหลายทางด้านวัย (Age) อาชีพ (Occupation) เพศ (Sex) เพื่อสะท้อนถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนให้มาก และทั่วถึงที่สุดในการที่จะแก้ไขปัญหาต่อไป² ในปัจจุบันมีการเพิ่มจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองจำนวนมาก ซึ่งเป็นการเพิ่มเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ เนื่องจากจำนวนสมาชิกเป็นเกณฑ์ในการอุดหนุนเงินให้พรรคการเมืองทำให้เกิดผลที่ไม่พึงปรารถนา คือ ทำให้พรรคการเมืองมีการหาสมาชิกพรรคเพื่อให้ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ซึ่งพรรคการเมืองเกือบทั้งหมดได้มีการระดมหาสมาชิกกันอย่างกว้างขวาง โดยที่ไม่อาจตรวจสอบได้ว่าสมาชิกเหล่านั้นเป็นสมาชิกพรรคจริง ๆ หรือไม่³

ปัญหาเรื่องสมาชิกพรรคที่เกิดขึ้นในประเทศไทยคือเมื่อประชาชนส่วนใหญ่ที่มีฐานะยากจนและขาดการศึกษาที่เพียงพอทำให้ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่ตระหนัก ถึงคุณค่าของหลักการประชาธิปไตย จึงไม่เห็นถึงความสำคัญของการเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง⁴

(2) ปัญหาโครงสร้างองค์กรพรรคการเมือง⁵ (Organization Structure Problem) โครงสร้างพรรคการเมืองจะแสดงให้เห็นถึงวิถีทางดำเนินการ และขอบเขตอำนาจในการสั่งการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในพรรคการเมือง สิ่งที่จะสะท้อนถึงปัญหาพรรคการเมืองประการแรก

² สันต์ โชคพงษ์อุดมชัย, ทิศทางการพัฒนาพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายพรรคการเมืองฉบับปัจจุบัน, (2544) น.46-50.

³ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, “การอุดหนุนเงินให้พรรคการเมืองโดยรัฐและการควบคุมเงินบริจาค : ศึกษากรณีการปรับปรุงระบบของประเทศไทย โดยศึกษาเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายของประเทศเยอรมัน”, วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 34 ฉบับที่ 3 (กันยายน 2547), น.427-428.

⁴ สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมือง:แนวคิดและการพัฒนา (กรุงเทพมหานคร : เอส แอนด์ จี กราฟฟิค, 2537) น. 357.

⁵ สันต์ โชคพงษ์อุดมชัย, อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 2 น.49.

ก็คือคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง (Committees)⁶ ที่ทำหน้าที่บริหารกิจการต่าง ๆ ของพรรคการเมือง แม้ว่าคณะกรรมการบริหารพรรคเหล่านั้นจะต้องมาจากการเลือกตั้งในที่ประชุมใหญ่ที่ดูเหมือนว่าจะมีความเป็นประชาธิปไตยที่ให้สมาชิกมีสิทธิเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคด้วยตนเองก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้วพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่จะไม่ให้สมาชิกพรรคทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคดังกล่าว แต่จะผ่านการเลือกตั้งของตัวแทนสมาชิกที่เป็นการเลือกตั้งทางอ้อม (Indirect Election) ดังที่ปรากฏ ในพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

4.1.3 ปัญหาการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง⁷ (Activities Problem)

การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองไทยที่ผ่านมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน จะมุ่งเน้นผลประโยชน์ที่พรรคการเมืองได้รับโดยตรงเป็นสำคัญ ลักษณะการดำเนินกิจกรรม จึงมุ่งเน้นไปยังกิจกรรมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองโดยตรง เช่น การเลือกตั้ง การคัดเลือกตัวผู้สมัครลงเลือกตั้ง การจัดสรรบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ฯลฯ การดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสังคม เช่น การให้ความรู้ทางการเมือง การฝึกอบรมวิชาชีพ ฯลฯ นั้นมีน้อยหรือแทบจะไม่มีเลย ในขณะที่พรรคการเมืองต่างประเทศ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน กลับมีการโต้แย้งว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสังคมนั้น พรรคการเมืองควรทำกิจกรรมมากน้อยเพียงไร เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับการทำงานเพื่อคุ้มครองแรงงาน⁸ ที่สำคัญคือการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองไทยนั้น ยังคงห่างไกลและไม่นำพาต่อการนำเอาเจตนารมณ์ของประชาชนไปปฏิบัติเท่าที่ควร เพราะการดำเนินกิจกรรมพรรคส่วนใหญ่จะอยู่ภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารพรรค ซึ่งไม่ได้ผ่านการเลือกตั้งโดยตรงมาจากบรรดาสมาชิกพรรค และการ

⁶พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 12 “คณะกรรมการ บริหารพรรคการเมืองประกอบด้วย หัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขาธิการพรรคการเมือง รองเลขาธิการพรรคการเมือง เหนียวินพรรคการเมือง โฆษกพรรคการเมือง และกรรมการบริหารอื่นซึ่งเลือกตั้งจากสมาชิกซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์”

⁷สันต์ โชคพงษ์อุดมชัย, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 2น. 61.

⁸หยุด แสงอุทัย, พรรคการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์ณศ, 2517), น. 333-335.

ดำเนินกิจกรรมดังกล่าวก็ไม่ปรากฏว่าต้องมีการควบคุม โดยต้องผ่านความเห็นชอบจากบรรดาสมาชิกแต่อย่างใด อันแสดงถึงการขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่แสดงถึงความเป็นประชาธิปไตย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคการเมืองไทยมีลักษณะเป็นพรรคการเมืองแบบชนชั้นด้วยแล้ว อิทธิพลของกลุ่มคนบริหารพรรคย่อมมีมาก การดำเนินกิจกรรมของพรรคจึงมุ่งไปยังผลประโยชน์ของกลุ่มคนดังกล่าวเป็นสำคัญ โดยเฉพาะกิจกรรมการเลือกตั้งที่จะส่งตัวเอง และพรรคพวกตนเข้าสู่สภา หรือจัดบุคคลลงรับสมัครเป็นผู้แทนในระบบบัญชีรายชื่อที่ตนเห็นเหมาะสม⁹ และที่สำคัญคือความปรารถนาที่จะดำรงตำแหน่งในรัฐบาล สิ่งที่สำคัญจะต้องทำในการเลือกตั้งก็คือ ทำอย่างไรให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ซึ่งทำให้เกิดความคิดตามมาว่าทำอย่างไรจะให้ประชาชนลงคะแนนเสียงให้กับตนเองมากที่สุด จะเห็นความสำคัญของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจธิปไตย ในช่วงการเลือกตั้งเท่านั้น เพราะเป็นเรื่องส่วนตัวเสียต่อตนเองและพรรคพวกโดยตรง ส่วนประชาชนจะสนับสนุนพรรคโดยวิธีอื่นเพิ่มเติมหรือไม่ ไม่สำคัญ อันนำไปสู่ปัญหาการซื้อเสียงตามมา¹⁰

4.1.4 ปัญหาการเงินของพรรคการเมือง (Parties Finance Problem)

การเงินของพรรคการเมืองจัดว่าเป็นปัจจัยสำคัญมากประการหนึ่งของการดำรงอยู่และความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพราะพรรคการเมืองจะต้องมีการใช้จ่ายเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรคอยู่เสมอจึงจำเป็นที่จะต้องมีเงินทุนในการเลี้ยงตัว พรรคการเมืองเอง การหาเงินทุนให้กับพรรคจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ปัญหาที่เกิดขึ้นกับพรรค การเมืองไทยก็คือพรรคการเมืองไทยยังขาดความเป็นอิสระที่มีเงินทุนเป็นของตนเอง ทำให้ต้องพึ่งพิงแหล่งเงินทุนอื่นไม่ว่าจากบุคคลในพรรคที่มีฐานะหรือกลุ่มคนภายนอกที่พร้อมให้การสนับสนุนโดยอธิบายได้ดังนี้¹¹

(1) พรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่จะจัดตั้งขึ้นมาจากบุคคลที่มีอำนาจทางการเมือง เช่น นักธุรกิจที่มีชื่อเสียงและฐานะทางการเงิน (ในกรณี พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร พรรคไทยรักไทย) ฯลฯ ฐานการเงินของพรรคการเมืองไทยจึงขึ้นอยู่กับกลุ่มบุคคลเป็นสำคัญ และเพื่อให้มีเงินเพียงพอในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองต่อไป จึงจำเป็นต้องหารายได้ทางอื่นมา

⁹ สันต์ โชคพงษ์อุดมชัย. อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 2 น. 62.

¹⁰ เฟิงอ๋าง น. 62.

¹¹ เฟิงอ๋าง น. 64.

เพิ่มเติมจากรายได้ที่มีอยู่ที่ไม่เป็นกอบเป็นกำ เช่น จากค่าธรรมเนียมสมาชิกพรรค ธุรกิจเล็กน้อยที่
ให้รายได้ไม่มาก อันได้แก่ การจัดสัมมนาให้ความรู้ทางการเมือง การออกไปขายสินค้า และบริการ
ต่าง ๆ ซึ่งรายได้เพิ่มเติมดังกล่าวก็จะมาจากกลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ที่ชอบด้วย
กฎหมาย เช่น ประเภทมหาเศรษฐีที่มีโครงการกับรัฐบาลมากมาย¹² และไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น
บรรดาพ่อค้าของเถื่อน บ่อนการพนัน และยาเสพติดทั้งหลาย ความเกี่ยวข้องระหว่างพรรค
การเมืองและกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้¹³ เมื่อความสัมพันธ์
ระหว่างพรรคการเมืองและกลุ่มดังกล่าวไม่สามารถแยกจากกันได้ การตอบแทนผลประโยชน์ต่อกันก็หลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน หรือการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ที่ไม่
โปร่งใสจึงเป็นสิ่งที่ตามมา¹⁴ ดังนั้นจึงทำให้ภาพพจน์พรรคการเมืองในสายตาประชาชนตกต่ำและ
เป็นอุปสรรคที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการสนับสนุนเงินให้กับ พรรคการเมือง เป็นต้น

(2) นอกจากต้องปกป้องและรักษาประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพล
แล้ว พรรคการเมืองยังมีความจำเป็นที่จะต้องหาเงินทุนสำรองเพื่อกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ของพรรค
โดยเฉพาะกิจกรรมการเลือกตั้งในครั้งต่อไป นอกเหนือจากการได้รับการสนับสนุนจากกลุ่ม
ผลประโยชน์แล้ว พรรคยังต้องแสวงหาประโยชน์เข้ากับพรรคโดยตรงอีกด้วย ซึ่งอาจจำเป็นต้อง
อาศัยองค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะหน่วยงานราชการที่พรรคการเมือง (ฝ่ายรัฐบาล) มีอำนาจบังคับ
บัญชา และให้คุณให้โทษโดยตรง เป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกให้กับตนโดยมักจะมี
บุคคลในพรรคของตนที่เป็นข้าราชการประจำระดับสูงคอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ
เช่น การให้ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง การเสนอโครงการต่าง ๆ ให้ผ่านการพิจารณาผลประโยชน์ที่
ข้าราชการประจำเหล่านี้ที่จะได้รับตอบแทนก็คือ การโยกย้ายตำแหน่งสูงขึ้นหรือดำรงตำแหน่งที่
สำคัญ ๆ ในหน่วยงานที่สังกัด ซึ่งมักจะมีข่าวอยู่เสมอว่าเมื่อใกล้ดูโยกย้ายตำแหน่ง มักจะมีการ
วิ่งเต้นโยกย้ายผ่านนักการเมืองอยู่เสมอ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้แสดงถึงความเกี่ยวข้องของพรรค
การเมืองที่มีต่อข้าราชการต่าง ๆ อันเรียกว่าพรรคการเมืองข้าราชการ¹⁵ (Bureaucratic Parties)

¹²ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานติ, ธนาภิจักร์การเมืองกับการปฏิรูปการเมือง (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สถาบันพระปกเกล้า, 2543) : 13.

¹³ปรีชา อุบโยคิน, สุรีย์ กาญจนวงศ์. รายงานการวิจัย เรื่อง “พ่อค้าและนักธุรกิจกับระบบ
รัฐสภาไทย” (กรุงเทพมหานคร : กองการพิมพ์ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2542) น. 155.

¹⁴เฟิ่งอ๋าง, น. 66.

¹⁵เฟิ่งอ๋าง น. 68.

เมื่อโครงการต่าง ๆ ได้ถูกเสนอขึ้นมาพิจารณาและได้รับอนุมัติ ผลประโยชน์ที่พรรคการเมืองจะได้รับก็คือการได้รับการแบ่งเปอร์เซ็นต์จากโครงการดังกล่าว

(3) การที่พรรคการเมืองไม่สามารถได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากภายในพรรคการเมืองอันมีที่มาทางการเงินจากสมาชิกพรรคได้ เนื่องจากตามข้อเท็จจริงในปัจจุบันปรากฏว่ามีพรรคการเมืองส่วนใหญ่ไม่มีการเก็บเงินค่าสมัครสมาชิกพรรค แต่หากมีการเก็บเงินค่าสมัครสมาชิกพรรคก็เก็บในจำนวนน้อยมาก จึงทำให้พรรคได้เงินจากสมาชิกพรรคจำนวนน้อยมากไม่พอเพียงที่นำไปดำเนินกิจการของพรรคได้ยั่งยืน ดังนั้นพรรคจึงมีความต้องการให้ประชาชนสมัครเข้าเป็นสมาชิกให้มาก ๆ พรรคการเมืองเกือบทั้งหมดได้มีการระดมสมาชิกกันอย่างกว้างขวางที่ไม่อาจตรวจสอบได้ว่า สมาชิกเหล่านั้นเป็นสมาชิกพรรคจริง ๆ หรือไม่¹⁶ เนื่องจากจำนวนสมาชิกเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่พรรคการเมืองสามารถนำไปประกอบในการคำนวณยอดเงินที่รัฐให้เงินอุดหนุนแก่พรรคการเมืองได้ ยังมีสมาชิกพรรคมากเท่าใดยิ่งทำให้พรรคการเมือง มีโอกาสได้เงินสนับสนุนจากรัฐมากขึ้น

(4) การที่จะช่วยให้พรรคการเมืองมีความเป็นอิสระจากกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ และลดการทุจริตลงจำเป็นที่จะต้องทำให้พรรคการเมืองมีความเป็นอิสระจากกลุ่มดังกล่าว และมีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงตนเองได้ พรรคการเมืองจะต้องสร้างศรัทธาให้เกิดกับประชาชน เพื่อจะทำให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกที่ดีอยากจะเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยการบริจาคเงินสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองของพรรค ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างพื้นฐานให้กับประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองเพื่อจะทำให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งมากขึ้นเพราะประชาชนให้ความสำคัญกับพรรคการเมือง

ส่วนอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้พรรคการเมืองมีความเป็นอิสระจากกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ดังกล่าวคือ การที่รัฐให้เงินอุดหนุนนั่นเอง ซึ่งในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 ได้กำหนดให้รัฐให้การอุดหนุนโดยกำหนดหลักเกณฑ์ 4 หลักเกณฑ์ในการคำนวณเงินสนับสนุนพรรคการเมือง คือ (1) จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) (2) จำนวนคะแนนเสียงแบบบัญชีรายชื่อ (3) จำนวนสมาชิกพรรค และ (4) จำนวนสาขาพรรค แต่หลักเกณฑ์นี้มีปัญหาหลายประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีปัญหามากที่สุดก็คือ หลักเกณฑ์ในเรื่องจำนวนสมาชิกพรรคและจำนวนสาขาพรรคเพราะโดย “ระบบอุปถัมภ์” ของสังคมไทย จำนวนสมาชิกพรรคและสาขาพรรคเป็นสิ่งที่ไม่ว่าจะเรียกว่าเป็น

¹⁶ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3 น. 428.

รากฐานของพรรคการเมืองในสังคมได้มากขึ้นที่สำคัญกว่านั้นการให้จำนวนสมาชิกพรรคและสาขาพรรคเป็นเกณฑ์ในการอุดหนุนเงินให้พรรคการเมืองทำให้เกิดผลที่ไม่พึงปรารถนา คือ ทำให้พรรคการเมืองมีการหาสมาชิกพรรคตั้งสาขาพรรคเพียงเพื่อให้ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ¹⁷ เท่านั้น

4.2 ระบบการอุดหนุนเงินให้พรรคการเมืองของประเทศไทยและปัญหา

(ระบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบันตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540)

4.2.1 ระบบการอุดหนุนเงินให้พรรคการเมืองของประเทศไทย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ได้กำหนดให้รัฐสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมือง โดยให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองขึ้น

กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองจัดตั้งขึ้นเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายในการสนับสนุนพรรคการเมืองและการดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับการพัฒนาพรรคการเมือง ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ซึ่งเป็นครั้งแรกที่มีการสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ ในประเทศไทยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพื่อเป็นอีกมาตรการหนึ่งในการพัฒนาพรรคการเมืองเพื่อให้การสนับสนุนพรรคการเมืองได้ดำเนินกิจการที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อาณัติของกลุ่มบุคคลหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่จะครอบงำการดำเนินการของพรรคการเมือง

กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองได้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 โดยได้เริ่มการสนับสนุนการดำเนินการตามแผนงาน โครงการของพรรคการเมือง นับแต่ปี 2542 เป็นต้นมา รวมเป็นเวลา 7 ปี คิดเป็นเงินสนับสนุนพรรคการเมืองจำนวนตามโครงการและแผนงาน รวมงบประมาณ 1,734,446,387.00 บาท เบิกจ่าย 1,627,717,489.75 บาท ค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภครวมงบประมาณจำนวน 191,394,813.00 บาท เบิกจ่าย 89,436,175.83 บาท (ข้อมูล ณ วันที่ 18 กันยายน 2549) โดยมีการบริหารหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนพรรคการเมือง ดังนี้

¹⁷ เฟิงอ้าง, น. 428.

4.2.1.1 การบริหารกองทุน

1) คณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ในการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมือง และควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินทุนหมุนเวียน ในการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองและควบคุมดูแลกองทุนฯ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่แทน โดยคณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วย นายทะเบียนพรรคการเมือง เป็นประธานกรรมการการเลือกตั้งซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายหนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงการคลังหนึ่งคน ผู้แทนสำนักงานงบประมาณหนึ่งคน ผู้แทนพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกในสังกัดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเลือกกันเองจำนวนสามคน ผู้แทนพรรคการเมืองซึ่งไม่มีสมาชิกในสังกัดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเลือกกันเอง จำนวนหนึ่งคนเป็นกรรมการ และให้เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นกรรมการและเลขานุการ

2) คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

ก. องค์ประกอบ

คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองแต่งตั้ง โดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย

- (1) นายทะเบียนพรรคการเมือง เป็นประธานกรรมการ
- (2) กรรมการการเลือกตั้งซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายหนึ่งคน เป็นกรรมการ
- (3) ผู้แทนจากกระทรวงการคลังหนึ่งคน เป็นกรรมการ
- (4) ผู้แทนสำนักงานงบประมาณหนึ่งคน เป็นกรรมการ
- (5) ผู้แทนพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกในสังกัดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเลือกกันเอง จำนวนสามคน เป็นกรรมการ
- (6) ผู้แทนพรรคการเมืองซึ่งไม่มีสมาชิกในสังกัดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเลือกกันเอง จำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการ
- (7) เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นกรรมการและเลขานุการ

ข. อำนาจหน้าที่

คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

- (1) จัดสรรเงินกองทุน
- (2) ควบคุม ดูแล การใช้จ่ายเงินกองทุน
- (3) นำเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนไปหาดอกผล
- (4) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพรรคการเมือง
- (5) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินและการบริหารกองทุน
- (6) ติดตาม ประเมินผล ตรวจสอบ และประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติงานตามโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุน
- (7) รายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ
- (8) แต่งตั้งบุคคล คณะบุคคลหรือคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาและเสนอความเห็นในเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง
- (9) ออกระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือมติตามประกาศนี้
- (10) ดำเนินงานอื่นใดที่เกี่ยวกับการพัฒนาพรรคการเมือง ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย

4.2.1.2 กิจการที่ให้การสนับสนุน

กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองให้การสนับสนุนกิจการของพรรคการเมืองดังต่อไปนี้

- 1) สนับสนุนการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองตามแผนงานและโครงการของแต่ละพรรคการเมือง
- 2) สนับสนุนค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภค และด้านอื่น ๆ แก่พรรคการเมืองที่เกี่ยวกับการพัฒนาพรรคการเมือง
- 3) สนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาพรรคการเมืองของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- 4) สนับสนุนทุนในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา พรรคการเมือง
- 5) การบริหารกองทุน
- 6) การอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

4.2.1.3 รายได้

กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองมีที่มาของรายได้ ดังต่อไปนี้

- 1) เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่าย
- 2) เงินค่าธรรมเนียมการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541
- 3) เงินค่าปรับที่ได้รับจากการลงโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541
- 4) เงินหรือทรัพย์สินพรรคการเมืองได้รับโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541
- 5) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนตามมาตรา 68 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541
- 6) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้เพื่อสมทบกองทุน
- 7) เงินดอกผลของกองทุน
- 8) เงินรายรับอื่น

4.2.1.4 หลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนและใช้จ่ายเงิน

1) วิธีการคำนวณเงินสนับสนุน

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินให้พรรคการเมือง โดยมีเกณฑ์คำนวณเงินที่พรรคการเมืองจะได้รับการจัดสรรเป็นจำนวนเงิน ในแต่ละปี ดังนี้

- (1) การจัดสรรตามจำนวน ส.ส. ร้อยละ 35
- (2) จัดสรรตามจำนวนคะแนนเสียงจากบัญชีรายชื่อของ พรรคการเมือง ร้อยละ 30
- (3) จัดสรรตามจำนวนสมาชิกพรรคการเมือง ร้อยละ 20
- (4) จัดสรรตามจำนวนสาขาพรรคการเมือง ร้อยละ 15

หลักเกณฑ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์เดิม ซึ่งจัดสรรให้แก่พรรคการเมืองตามตัวแปร 4 ตัวแปรดังกล่าวข้างต้น โดยจัดสรรในสัดส่วนที่เท่ากัน (ร้อยละ 25) ซึ่งใช้ตั้งแต่ปี 2542-2543 และมีการปรับปรุงใหม่นับแต่การเลือกตั้ง ส.ส. ปี 2544 จนถึงปัจจุบัน

2) พรรคการเมืองที่มีสิทธิขอรับการสนับสนุน

พรรคการเมืองที่มีสิทธิขอรับการจัดสรรเงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

(1) เป็นพรรคการเมืองที่ได้รับการจัดแจ้งการจัดตั้งจาก นายทะเบียนพรรคการเมือง และได้ดำเนินการให้มีสมาชิกพรรคการเมืองไม่น้อยกว่า 5,000 คน และสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อย 4 สาขา (ภาคละ 1 สาขา) ครบถ้วนตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541

(2) เป็นพรรคการเมืองที่ไม่อยู่ในระหว่างที่นายทะเบียนพรรคการเมืองหรืออัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรค

(3) ยื่นแผนงานและโครงการต่อภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองกำหนดไว้ โดยปกติทั่วไปจะต้องยื่นภายในเดือนสิงหาคมของทุกปี

3) วิธีการใช้จ่ายเงินและการคืนเงิน

(1) ให้พรรคการเมืองใช้จ่ายเงินสนับสนุนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของเงินสนับสนุนที่พรรคการเมืองได้รับเพื่อการบริหารพรรคการเมืองและสาขา พรรคการเมือง การหาสมาชิกเพิ่ม การใช้จ่ายในการเลือกตั้งและการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป

(2) พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและยื่นต่อคณะกรรมการ การเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป

(3) ในกรณีที่พรรคการเมืองใดได้รับเงินสนับสนุนไปแล้ว ถ้าต่อมาปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองนั้นไม่ดำเนินการตามมาตรา 37 มาตรา 38 มาตรา 39 หรือ มาตรา 40 ให้นายทะเบียนเรียกคืนเงินสนับสนุนดังกล่าวและให้นายทะเบียนนำเงินสนับสนุนที่เรียกคืนส่งเข้ากองทุนฯ

(4) พรรคการเมืองใดได้รับเงินสนับสนุนไปแล้ว ภายหลังปรากฏว่ามีเหตุต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมืองตามหมวด 4 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้พรรคการเมืองนั้นคืนเงินสนับสนุนแก่กองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

4.2.1.5 ผลจากการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมือง

(1) มีการจัดตั้งพรรคการเมืองจำนวนมาก

นับตั้งแต่มีการบังคับใช้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ได้มีการจัดตั้งพรรคการเมือง 125 พรรค เพิ่มจากจำนวนพรรคการเมืองก่อนมีการบังคับใช้

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จำนวน 108 พรรคการเมืองและมีพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่จำนวน 44 พรรค (โปรดดูตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 : ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ (จำนวน 44 พรรค)

ข้อมูล ณ วันที่ 18 กันยายน 2549

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขาธิการพรรค	จำนวน					สำนักงานใหญ่			
						กก. บริหาร	ส.ส.			สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
							แบ่งเขต	บัญชี	รวม					
1	พรรคชาติไทย CHARTTHAI PARTY	ชท. CTP.	8 ก.ค. 2525	นายบรรหาร สีlopอาชา	นายประภัตร โพสุธน	49	-	-	-	2,600,731	14	1 ถ.พิชัย แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	02 243 8070-3	0 2243 8074
2	พรรคประชากรไทย THAI CITIZEN PARTY	ปชท. TCP	26 ก.ค. 2525	นายสุมิตร สุนทรเวช	นายสมบุญ เวชสุนทรเทพ	34	-	-	-	199,729	10	1212/323 ถนนศรีวิภา แขวงวังทองหลาง เขต วังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310	0 2559 0008-11	0 2559 0016
3	พรรคกิจสังคม SOCIAL ACTION PARTY	กส. SAP.	20 ส.ค. 2525	นายอรรถพล ชัยนันท์สมิตย์	นายสยาม เกียรติสยาม รองหัวหน้าพรรค รักษาการแทน	17	-	-	-	103,304	4	381/28-29 ถ.มิตรภาพ ต.ในเมือง อ.เมืองขอนแก่น จ.ขอนแก่น 40000	0 4332 5223 0 4332 5224	0 4332 5223 04332 5224
4	พรรคพลังธรรม PALANG DHARMA PARTY	พพธ. PDP	9 มิ.ย. 2531	นายภมร นวัตินาก (ปฏิบัติหน้าที่ตาม ข้อบังคับพรรค)	(ว่าง)	7	-	-	-	88,818	4	107 หมู่ที่ 5 ต.ปทุมใหญ่ อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000	0 1548 3569	0 4493 2082

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขาธิการพรรค	จำนวน						สำนักงานใหญ่		
						กก. บริหาร	ส.ส.			สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
							แบ่งเขต	บัญชี	รวม					
5	พรรคมหาชน MAHACHON PARTY	พมช. MCP'	10 ก.พ. 2541	พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์	นายอัศวิน วิภูศิริ	32	-	-	-	2,304,324	9	35,37 ซ.นนทบุรี 32 ถ.นนทบุรี ต.ท่าทราย อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000	0 2525 4885-7	0 2525 4887
6	พรรคพลังประชาชน PEOPLE POWER PARTY	พปช. PPP.	9 พ.ย. 2541	น.ส.สุภาพร เทียนแก้ว	น.ส.ปิยะรัตน์ เทียนแก้ว	7	-	-	-	7,811	7	113/4 หมู่ 6 หมู่บ้าน จุฑาภา แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210	-	0 9709 4826
7	พรรคไทยเป็นไทย FREE THAI PARTY	ทปท. FYP	9 ธ.ค. 2541	นายชูชาติ ประธานธรรม	นายชนัดต์ ศรีนรานฤดล	24	-	-	-	870,652	209	81/9,81/10 หมู่ที่ 2 ต.บ้านกร่าง อ.กงไกรลาศ จ.สุโขทัย 64170	0 5569 1422 0 1044 2955	0 5569 1422 0 2542 4381
8	พรรคกสิกรไทย KASIKORN THAI PARTY	พ.ก.ท. K.T.P	10 ก.พ. 2542	นายจำลอง คำสิม	นายบุญเลิศ คำสิม	9	-	-	-	13,169	7	278/27 ซ.เลิศแก้ว 2 ถ.อโศก-ดินแดง แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10320	0 2248 5283	0 2248 5283

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขาธิการพรรค	จำนวน						สำนักงานใหญ่		
						กก. บริหาร	ส.ส.			สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
							แบ่งเขต	บัญชี	รวม					
9	พรรคกฤษไทยมั่นคง KIRS THAI MAANKONG PARTY	กทมค. KTMK	30 ก.ย. 2542	นายณัฐณพรม นุสติ	นายศุภชัย เล็กวงษ์	16	-	-	-	10,114	7	99/192 หมู่บ้านประชา- นิเวศน์ 1 ถ.เทศบาล- สงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0 2589 2532 0 1339 9106	-
10	พรรคชีวิตที่ดีกว่า BETTER LIFE PARTY	พชก. BLP.	6 ต.ค. 2542	นายวรรณวิทย์ ตันติภิรมย์	นายสมยศ แท่นศิลา	7	-	-	-	13,848	23	180 ถ.สุรนารายณ์ หมู่ 10 ต.โคกสูง อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30310	0 1740 4604 0 4429 4029	-
11	พรรคสยาม SIAM PARTY	พ.ส. S.P.	22 พ.ย. 2542	นายเพชร สายพานทอง	(ว่าง)	8	-	-	-	9,729	7	38/9 ถ.พจนกร ต.ท่าประดู่ อ.เมือง จ.ระยอง 21000	0 3880 0417	-
12	พรรคเพื่อฟ้าดิน FOR HEAVEN AND EARTH PARTY	พพด. FHAЕ	5 เม.ย. 2543	น.ส.ขวัญดิน สิงห์คำ	นายแก่นฟ้า แสนเมือง	21	-	-	-	22,085	9	65/45 ซ.เทียมพร ถ.นวมินทร์ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ 10240	0 2733 6688 0 2733 6699	0 2733 6677

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขาธิการพรรค	จำนวน						สำนักงานใหญ่		
						กก. บริหาร	ส.ส.			สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
							แบ่งเขต	บัญชี	รวม					
13	พรรคเผ่าไท POWTHAI PATY	พ.ผ.ท P.T.P	21 ส.ค. 2543	พลตรี พรฤทธิ์ นิปวนิชย์	นางบุญครอง นิปวนิชย์	12	-	-	-	21,565	14	31/910-911 หมู่ 16 ม.ไวก้อเข้าที่ ซ.7 ถ.พหลโยธิน ต.คลอง หนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12120	0 2516 8080	0 2516 1627
14	พรรคทางเลือกใหม่ NEW ALTERNATIVE PARTY	ทลม. NP.	30 เม.ย. 2545	นายพันธุ์รัช รักษาสุข	นายยงยุทธ รอดคล้ายชลี	17	-	-	-	10,103	5	170 หมู่ที่ 3 ถ.เอกชัย แขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพฯ 10150	0 2893 9331-3	0 2893 9334
15	พรรคความหวังใหม่ NEW ASPIRATION PARTY	ควม. NAP.	7 พ.ค. 2545	นายชิงชัย มงคลธรรม	(ว่าง)	18	-	-	-	18,078	8	26/16 ม.วอเรนแมนชั้น ช.เทศบาลนิมิตรเหนือ 2 ถ.ประชาชื่น ลาดยาว จตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0 2953 8834 0 9494 4288	0 2953 8834
16	พรรคเพื่อนเกษตรไทย PUEN KASSETTHAI PARTY	พ.ก.ท. P.K.T.	16 ก.ย. 2545	นายอิทธิพล สุขขำ	นายทรงเดช สุขขำ รองหัวหน้าพรรค (ปฏิบัติหน้าที่แทน)	12	-	-	-	12,667	14	4 หมู่ที่ 2 ต.ลาดหญ้า อ.เมือง จ.กาญจนบุรี 71190	0 3458 9221 0 1494 4995	0 3458 9221

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขาธิการพรรค	จำนวน						สำนักงานใหญ่		
						กก. บริหาร	ส.ส.			สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
							แบ่งเขต	บัญชี	รวม					
17	พรรคธัมมาธิปไตย DHAMMOCRATIC PARTY	ธ.ธ.ต. D.P.	13 ส.ค. 2546	นายสุรพงษ์ แว่นแก้ว	นายกมล ศรีนอก	16	-	-	-	9,011	4	4 หมู่ที่ 2 ต.ลาดหญ้า อ.เมือง จ.กาญจนบุรี 71190	0 3458 9221 0 1494 4995	0 3458 9221
18	พรรคธรรมชาติไทย THAI NATURE PARTY	ธชท TNP	26 ส.ค. 2546	พลเรือเอก ชัย สุวรรณภาพ	(ว่าง)	18	-	-	-	7,916	5	56/67 หมู่ที่ 9 ถ.ติวานนท์ 32 ต.บางกระสอ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000	0 2968 6662	0 2588 1356
19	พรรคเกษตรกรไทย THAI FARMER PARTY	ก.ก.ท. T.F.P	14 ม.ค. 2547	นายไพศาล คำจวง	นายพงศ์ภิระ วงศ์ธีรนนท์	39	-	-	-	9,106	4	224 หมู่ที่ 5 ถ.สูงเนิน- อากาศอำนวย ต.สว่าง อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร 47130	0 4273 3177 0 1260 3874	-
20	พรรครักษ์แผ่นดินไทย RAK PHANDINTHAI PARTY	ร.ผ.ท. R.P.P	17 มี.ค. 2547	นายจิระเดช ทุมมัต	นายสมาน วาปี	12	-	-	-	7,630	4	10 ถ.แก่นสำโรง ต.มุกดาหาร อ.เมือง จ.มุกดาหาร 49000	0 9419 3140	-
21	พรรคพลังเกษตรกร THE FARMER FORCE PARTY	พกก. FFP.	12 เม.ย. 2547	นายอนันต์ กาญจนสุวรรณ	นายผวน เลี้ยงนันท	10	-	-	-	5,605	5	89 ม.9 ต.คูเต่า อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110	0 7286 7678	0 7436 7745

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขานุการพรรค	จำนวน						สำนักงานใหญ่		
						กก. บริหาร	ส.ส.			สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
							แบ่งเขต	บัญชี	รวม					
22	พรรคประชาชน ROYAL PEOPLE PARTY	ป.ช.ร. R.P.	10 ม.ค. 2549	นายอนุชา จันทร์เพ็ญ รองหัวหน้าพรรค ปฏิบัติหน้าที่แทน	นายสุรพล ศรีวิเศษ	7	-	-	-	19	1	55/305 เมืองทองธานี ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120	0 2503 3660	0 2503 3213
23	พรรครำวงไทย DUMRONGTHAI PARTY	ดท. DR.P	2 มี.ค. 2549	นายณัฐวัฒน์ นุชนารอด	น.ส.หทัยทิพย์ เชิดชู	9	-	-	-	17	-	17/117 ซ.รามอินทรา 45 ถ.รามอินทรา แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10230	0 6036 3541 0 2945 5687	0 2945 5687
24	พรรคเกษตรกร แรงงานไทย THAI AGRICULTURER AND LABOR PARTY	ก.ร.ท. T.A.L.P	15 มี.ค. 2549	นายวรพงษ์ กลิ่นสุภา	นายวรกร สุวรรณยานนท์	9	-	-	-	19	-	119/69 ม.6 ซ.ศิริชัย 1 ถ.กรุงเทพ-นนทบุรี ต.บางเขน อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000	0 2525 2199	0 2525 2199
25	พรรคสันติภาพไทย SANTIPABTHAI PARTY	ส.ภ.ท. S.P.T.P	22 มี.ค. 2549	นายวีระศักดิ์ อุปถัมภ์	นายอภิชัย สวนานนท์	21	-	-	-	22	-	161/108 ซ.ลาดพร้าว 148 ถ.ลาดพร้าว แขวง/เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240	0 2930 5693 0 1347 1204	-
26	พรรคแรงงาน LABOUR PARTY	ร.ง. L.P.	18 เม.ย. 2549	พันจ่าเอก เดชินท์ ทับพลี	นายวีรณันต์ เทพคู่	21	-	-	-	21	-	1614/91 หมู่ 6 ต.ท้ายบ้านใหม่ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ 10200	0 2702 2596	0 2702 2596

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขานุการพรรค	จำนวน						สำนักงานใหญ่		
						กก. บริหาร	ส.ส.			สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
							แบ่งเขต	บัญชี	รวม					
27	พรรคนิติศาสตร์ไทย THAI LAW JURISPRUDENCE PARTY	น.ศ.ท. T.L.J.P.	8 มิ.ย. 2549	นายเกรียงศักดิ์ พินทุสศรี	น.ส.กฤษณา ชอหะชั้น	14	-	-	-	21	-	1287 ซ.ตลาดธรรมสโรจน์ ถ.สุขุมวิท หมู่ 6 ต.ลำโพงเหนือ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ 10270	0 2754 0992-3	0 2754 0325
28	พรรคพลังแผ่นดิน POWER GROUND PARTY	พ.ผ.ต. G.P.F	19 มิ.ย. 2549	นายสมใจ คงแจ่ม	นายอำพล พนักแก้ว	33	-	-	-	33	-	152/47-48 ซอย 6 หมู่บ้านเอื้อประชา ถ.นวลจันทร์ 56 แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ 10230	0 2509 2693 0 7272 8416	0 2509 2693
29	พรรคเครือข่ายชาวนา แห่งประเทศไทย THE FARMER NETWORK OF THAILAND PARTY	พ.น.ท. FTP.	20 มิ.ย. 2549	นายประเดิม ดำรงเจริญ	นายธนะพงษ์ เสวีวัลลภ	15	-	-	-	24	-	1058/111-112 ถ.พหลโยธิน แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0 2272 0951-3	0 2272 0954
30	พรรครักเมืองไทย RAKMUANGTHAI PARTY	รมท RMTP	23 มิ.ย. 2549	นายสันชัย แก้วเกษ	นายวัฒนา สายแสน	9	-	-	-	18	-	111/173 หมู่ 14 ถ.มิตรภาพ ต.โนนเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000	0 4334 7943-4 0 1884 7857	-

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขาธิการพรรค	จำนวน						สำนักงานใหญ่		
						กก. บริหาร	ส.ส.			สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
							แบ่งเขต	บัญชี	รวม					
31	พรรคพลังแผ่นดินไทย PALANG PANDIN THAI PARTY	พ.ด.ท. PTP	30 มิ.ย. 2549	นายลิขิต ชีรเวคิน	นายประจวบ อึ้งภากรณ์	14	-	-	-	15	-	238 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400	0 2541 8479	0 2541 8639
32	พรรคเสรีประชาชนไทย LIBERAL THAI PEOPLE PARTY	สรท LTP	3 ก.ค. 2549	นายยศวัจน์ ยวงประสิทธิ์	น.ส.ปณิชา พิชญาวัตร	11	-	-	-	18	-	22/3 ถ.อาจณรงค์ แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110	0 2672 8093	02 672 8093
33	พรรคพลเมืองไทย BHOLLAMUANG THAI PARTY	พ.ม.ท. B.T.P.	12 ก.ค. 2549	นางพรรณบงกช จันทะสุด	นายณัฐสุพล รัตนวิชา	9	-	-	-	15	-	5/1 ซ.อารีย์สัมพันธ์ 7 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400	2 2279 4396	0 2279 7946
34	พรรคเอกราช INDEPENDENT PARTY	อ.ก.ร. I.D.P.	18 ก.ค. 2549	นายวรวิมล ผการัตน์	นายกฤตภาส หล่ำบรรเทา	10	-	-	-	18	-	163/15 ถ.พหลโยธิน 32 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0 6316 9245	0 2579 7012
35	พรรคชาติสามัคคี CHART SAMUCCEE PARTY	ช.ส.ม.	18 ก.ค. 2549	นายพนดล ไชยฤทธิเดช	นายยงยุทธ อุตทาพงษ์	9	-	-	-	19	-	8/169 หมู่ 4 หมู่บ้าน ศรีสามพราน ถ.เพชรเกษม ต.ท่าตลาด อ.สามพราน จ.นครปฐม 73110	0 3432 5699	0 3432 5699

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขาธิการพรรค	จำนวน					สำนักงานใหญ่			
						กก. บริหาร	ส.ส.			สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
							แบ่งเขต	บัญชี	รวม					
36	พรรคสังคมไทย SOCIAL THAI PARTY	สท. STP.	20 ก.ค. 2549	น.ส.ภัณฑิมา ภูษิตย์	นายไพโรจน์ สัมฤทธิ์มีผล	18	-	-	-	18	-	104/178 หมู่ที่ 5 ถ.ร่มเกล้า แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ 10510	0 6393 3122 0 2915 0378	0 2915 0300
37	พรรคราษฎรรักไทย RATSADONRAKTHAI PARTY	ร.ร.ท. R.R.T	21 ก.ค. 2549	นายโกมาต เจริญภูวดล	นายภาคิน เหลื่อมรัมย์	9	-	-	-	19	-	202 หมู่ที่ 8 แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ 10230	0 6317 5209	0 2373 0607
38	พรรคอยู่ดีมีสุข YUDI MISUK PARTY	ดมส. YMP.	24 ก.ค. 2549	นายกิตติพงศ์ ศรีสุวรรณบัณฑิต	นายจิรพัทธ์ โชติช่วง	14	-	-	-	15	-	40/20 ม.3 ต.บางสีทอง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี 11130	0 9879 1242	-
พรรคการเมืองที่อยู่ระหว่างการพิจารณาตั้งยุบพรรคการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 6 พรรค (ลำดับที่ 39-44)														
39	พรรคไทยช่วยไทย THAI CHUY THAI PARTY	ท.ช.ท. T.CH.T	8 ต.ค. 2542	นางสุทิป ทับทิมเทศ	(ว่าง)	13	-	-	-	123,928	9	202/1-3 ซ.มหาทรัพย์ ถ.นวลจันทร์ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ 10230	0 2946 7381 0 2946 8726	0 2946 7900

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขานุการพรรค	จำนวน						สำนักงานใหญ่		
						กก. บริหาร	ส.ส.			สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
							แบ่งเขต	บัญชี	รวม					
40	พรรคประชาธิปัตย์ DEMOCRAT PARTY	-	11 มิ.ย. 2525	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	นายสุเทพ เทือกสุบรรณ	49	-	-	-	4,074,792	194	67 ถ.เศรษฐศิริ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400	0 2270 0036 0 2270 1683	0 2279 6086
41	พรรคไทยรักไทย THAI RAK THAI PARTY	ทรท. TRTP.	24 ก.ค. 2541	พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร	นายสุริยะ จีรุงเรืองกิจ	112	-	-	-	14,394,404	10	1770 ถ.เพชรบุรีตัดใหม่ แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10320	0 2686 7000 ต่อ 7683-4	0 2686 7113 0 2686 7058
42	พรรคแผ่นดินไทย THAI GROUND PARTY	ผด.ท. TG.P	7 เม.ย. 2545	นายบุญบาบารมีภณ ชินราช	นายศุภกิจ ดุลยเกียรติ	3	-	-	-	29,975	51	106 ม.14 ต.เมืองเตา อ.พัคฆภูมิพิสัย จ.มหาสารคาม 44110	0 6220 4408	0 4373 1118
43	พรรคพัฒนาชาติไทย PATTANA CHARTTHAI PARTY	พ.ช.ท. P.C.T.	29 ธ.ค. 2546	นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์	นายประพัฒน์ เพชรทอง	19	-	-	-	7,568	5	36/43 หมู่ที่ 9 ถ.เลียบคลองสอง แขวงบางชัน เขตคลองสามวา กรุงเทพฯ 10510	0 2906 5896	0 2906 5896

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขานุการพรรค	จำนวน						สำนักงานใหญ่		
						กก. บริหาร	ส.ส.			สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
							แบ่งเขต	บัญชี	รวม					
44	พรรคประชาธิปไตยก้าวหน้า PROGRESSIVE DEMOCRATIC PARTY	ปชก. PD.	24 มี.ค. 2548	(ว่าง)	นายดาโอะ โตะแปเราะ	9	-	-	-	11,025	6	23 หมู่ 10 หมู่บ้าน พรณพุกษา ถ.บรมราชชนนี แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ 10170	0 7923 1025 0 2888 7460	0 2888 7460
รวมทั้งหมด 44 พรรคการเมือง						613	-	-	-	24,988,018	647			

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

- หมายเหตุ
- ข้อมูลจำนวนสมาชิกพรรคที่แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2548
 - พรรคการเมือง ลำดับที่ 22-38 (พรรคประชากรไทย พรรคดำรงไทย พรรคเกษตรกรแรงงานไทย พรรคสันติภาพไทย พรรคแรงงาน พรรคนิติศาสตร์ไทย พรรคพลังแผ่นดิน พรรคเครือข่ายชาวนาแห่งประเทศไทย พรรครักเมืองไทย พรรคพลังแผ่นดินไทย พรรคเสรีประชาธิปไตย พรรคพลเมืองไทย พรรคเอกภาพ พรรคชาติสามัคคี พรรคสังคมไทย พรรคราษฎรรักไทย และพรรคอยู่ดีมีสุข) จะต้องดำเนินการตามนัยมาตรา 29 กล่าวคือ ดำเนินการให้มีสมาชิกไม่น้อยกว่า 5,000 คน และมีสาขาภาคละ 1 สาขา รวม 4 สาขา ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนการเลือกตั้ง
 - พรรคการเมือง ลำดับที่ 39 (พรรคไทยช่วยไทย) อยู่ระหว่างการพิจารณาสั่งยุบพรรคการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 กล่าวคือ จัดประชุมใหญ่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรค ซึ่งเป็นเหตุให้เลิกหรือยุบพรรคการเมืองตามนัยมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5)
 - พรรคการเมือง ลำดับที่ 40-44 (พรรคประชาธิปไตยไทย พรรคไทยรักไทย พรรคแผ่นดินไทย พรรคพัฒนาชาติไทย และพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้า) นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ส่งหลักฐานให้อัยการสูงสุดพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อยุบพรรคตามมาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541

(2) มีการยุบพรรคจำนวนมาก

ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองไปแล้ว ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จำนวน 81 พรรค จำแนกเป็น ยุบตามมาตรา 25 กรณีไม่ดำเนินกิจการตามที่กฎหมายกำหนดคือกิจการที่ต้องทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง และมาตรา 26 กรณีองค์ประกอบของที่ประชุมใหญ่ไม่ครบองค์ประชุม จำนวน 3 พรรค ยุบตามมาตรา 26 จำนวน 6 พรรค ยุบตามมาตรา 29 จำนวน 37 พรรค ยุบตามมาตรา 29 กรณีการหาสมาชิกพรรคภายใน 180 วัน พรรคมีสมาชิกไม่ถึงห้าพันคนขึ้นไป และมีสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา และมาตรา 35 กรณีการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการ ของพรรคการเมืองไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด จำนวน 2 พรรค ยุบตามมาตรา 29 และยุบตามข้อบังคับพรรค จำนวน 2 พรรค ยุบตามมาตรา 35 จำนวน 7 พรรค ยุบพรรคตามมาตรา 35 และมาตรา 62 กรณีไม่ยื่นรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุน จำนวน 1 พรรค ยุบตามมาตรา 62 จำนวน 9 พรรค ยุบรวมกับพรรคการเมืองอื่น จำนวน 5 พรรค ยุบตามข้อบังคับพรรค จำนวน 3 พรรค (โปรดดูตารางที่ 2)

ตารางที่ 2: พรรคการเมืองที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรค
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541
ข้อมูล ณ วันที่ 2 ตุลาคม 2549

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง	เหตุที่มีคำสั่ง
1	มวชน	18 สิงหาคม 2541	ยุบพรรครวมกับพรรคความหวังใหม่เป็นพรรคการเมืองหลักตามมาตรา 73
2	ปฏิรูป	4 มีนาคม 2542	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
3	มหาชนกริปปัตย์	10 สิงหาคม 2542	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
4	ชีวิตใหม่	10 สิงหาคม 2542	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
5	ชาตินิยม	24 สิงหาคม 2542	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
6	ชาติสามัคคี	27 มกราคม 2543	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
7	ไทยก้าวหน้า	27 มกราคม 2543	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
8	ธรรมรัฐ	11 กรกฎาคม 2543	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
9	รักชาติ	21 ธันวาคม 2543	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	วันที่ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่ง	เหตุที่มีคำสั่ง
10	ประชาสังคม	11 มกราคม 2544	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
11	ไทยพัฒนา	11 มกราคม 2544	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
12	ประชารัฐ	15 กุมภาพันธ์ 2544	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 35 และ มาตรา 62
13	แนวร่วมเกษตรกร	27 กุมภาพันธ์ 2544	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
14	พลังสามัคคี	27 กุมภาพันธ์ 2544	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
15	ไทยสามัคคี	9 สิงหาคม 2544	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
16	ชาติเกษตรกรไทย	9 สิงหาคม 2544	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
17	รักสามัคคี	9 สิงหาคม 2544	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
18	รามสยาม	14 สิงหาคม 2544	ยุบพรรคตามข้อบังคับพรรค ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (1)
19	สังคมประชาชน	16 สิงหาคม 2544	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
20	พิทักษ์ไทย	30 สิงหาคม 2544	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 35
21	เสรีธรรม	6 กันยายน 2544	ยุบพรรครวมกับพรรคไทยรักไทยเป็นพรรคการเมืองหลัก ตามมาตรา 73
22	ชาวไร่ชาวนาไทย	6 กันยายน 2544	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
23	ศรัทธาประชาชน	13 กันยายน 2544	ยุบพรรคตามข้อบังคับพรรค ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (1)
24	พลังเกษตรกร	18 กันยายน 2544	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
25	นิคมมหาชน	9 ตุลาคม 2544	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 35
26	ประชาชน	16 ตุลาคม 2544	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 62
27	พัฒนาสังคม	27 ธันวาคม 2544	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 35
28	ถิ่นไทย	10 มกราคม 2545	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 35
29	เอกภาพ	17 มกราคม 2545	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 35 และ มาตรา 62
30	สังคมไทย	31 มกราคม 2545	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 35
31	สังคมใหม่	28 กุมภาพันธ์ 2545	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 35
32	พลังไทย	12 มีนาคม 2545	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
33	ชาวนาพัฒนาประเทศ	28 มีนาคม 2545	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29 และ 35
34	ความหวังใหม่	28 มีนาคม 2545	ยุบพรรครวมกับพรรคไทยรักไทยเป็นพรรคการเมืองหลัก ตามมาตรา 73
35	พลังใหม่	13 มิถุนายน 2545	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 26

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	วันที่ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่ง	เหตุที่มีคำสั่ง
36	โบราณรักษ์	18 กรกฎาคม 2545	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
37	พัฒนาไทย	23 กรกฎาคม 2545	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29 และ มาตรา 35
38	สร้างสรรค์ไทย	19 กันยายน 2545	ยุบพรรคตามข้อบังคับพรรค ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (1)
39	ไทยรวมพลัง	19 กันยายน 2545	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
40	วิถีไทย	24 กันยายน 2545	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 35 และ มาตรา 62
41	เกษตรเสรี	22 ตุลาคม 2545	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 25 และ มาตรา 26
42	นำไทย	5 พฤศจิกายน 2545	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
43	ชาติประชาชน	5 พฤศจิกายน 2545	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
44	เสรีไท	12 ธันวาคม 2545	ยุบพรรคตามข้อบังคับพรรค ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (1)
45	ไทยมหารัฐ	24 ธันวาคม 2545	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 35
46	ไทยธรรมาธิปไตย	26 ธันวาคม 2545	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 26
47	สังคมประชาธิปไตย	18 มีนาคม 2546	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 26
48	ไทยมหาชน	24 เมษายน 2546	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
49	แก้ปัญหาชาติ	6 พฤษภาคม 2546	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29 และยุบพรรคตามข้อบังคับพรรค ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (1)
50	สันติภาพ	17 มิถุนายน 2546	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 62
51	พลังมหาชน	10 กรกฎาคม 2546	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 25 และ มาตรา 26
52	สังคมพัฒนา	14 ตุลาคม 2546	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29 และยุบพรรคตามข้อบังคับพรรค ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (1)
53	ไทยเสรี	14 ตุลาคม 2546	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 25 และ มาตรา 26
54	ไท	28 ตุลาคม 2546	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 26 และ มาตรา 62
55	อำนาจประชาชน	11 ธันวาคม 2546	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 62
56	เกษตรกร	16 ธันวาคม 2546	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 62
57	เสรีธรรม	22 มกราคม 2547	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
58	ไทยประชาธิปไตย	13 พฤษภาคม 2547	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 62
59	เกษตรก้าวหน้า	29 กรกฎาคม 2547	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 62
60	พรรคพลังเสรีธรรม	31 สิงหาคม 2547	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
61	พรรคก้าวหน้า	14 กันยายน 2547	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 62

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	วันที่ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่ง	เหตุที่มีคำสั่ง
62	พรรคไทยพิทักษ์ไทย	14 กันยายน 2547	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
63	พรรคชาติพัฒนา	21 กันยายน 2547	ยุบพรรครวมกับพรรคไทยรักไทยเป็นพรรคการเมืองหลัก ตามมาตรา 73
64	พรรคชาวไทย	7 ตุลาคม 2547	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 26
65	พรรคชาติประชาธิปไตย	7 ตุลาคม 2547	มีสมาชิกพรรคเหลือไม่ถึงสิบห้าคน
66	พรรคแรงงานไทย	7 ตุลาคม 2547	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 26
67	พรรคเสรีประชาธิปไตย	11 พฤศจิกายน 2547	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 62
68	พรรครวมไทย	6 มกราคม 2548	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
69	พรรคชาติประชาชน	6 มกราคม 2548	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
70	พรรคต้นตระกูลไทย	6 มกราคม 2548	ยุบพรรครวมกับพรรคชาติไทยเป็นพรรคการเมืองหลัก ตามมาตรา 73
71	พรรคประชากรธรรม	7 เมษายน 2548	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
72	พรรคพัฒนาสังคมไทย	21 มิถุนายน 2548	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
73	พรรคแรงงาน	21 มิถุนายน 2548	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
74	พรรคชาติพัฒนา	21 มิถุนายน 2548	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
75	พรรคชาติประชาธิปไตย	9 สิงหาคม 2548	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 62
76	พรรคทางเลือกที่สาม	4 ตุลาคม 2548	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
77	พรรคประชาชนไทย	27 ตุลาคม 2548	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
78	พรรคเสรี	10 มกราคม 2549	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29
79	พรรครู้แจ้งเห็นจริง	9 กุมภาพันธ์ 2549	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 26
80	พรรครักถิ่นไทย	18 เมษายน 2549	ยุบพรรคตามข้อบังคับพรรค ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (1)
81	พรรคประชาชาติไทย	25 กรกฎาคม 2549	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 29

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(3) มีการเพิ่มจำนวนสมาชิกพรรคจำนวนมาก

จำนวนสมาชิกของพรรค ก่อนบังคับใช้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองมีจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองรวมทั้งหมด 2,687,547 คน จากจำนวน 17 พรรคการเมือง แต่ในปัจจุบันมีพรรคการเมือง 44 พรรค มีสมาชิกรวมทั้งหมด 24,988,018 คน เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า

1) มีสมาชิกซ้ำซ้อนกันทั้งภายในพรรคและระหว่างพรรค โดยในปี 2549 ได้ตรวจสอบพบความซ้ำซ้อนของสมาชิกพรรค จำนวน 4,977,592 คน

2) มีการรับสมาชิกพรรคโดยนำเอาชื่อของประชาชนมาเป็นสมาชิกโดยประชาชนไม่ได้สมัครเป็นสมาชิกพรรค

3) มีการเป็นสมาชิกพรรคโดยการหวังประโยชน์ตอบแทน

(4) มีการจัดตั้งสาขาพรรคจำนวนมาก

ก่อนมีการบังคับใช้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มีพรรคการเมือง 17 พรรค มีจำนวนสาขาพรรคทั้งหมด 209 สาขา แต่ปัจจุบันมีพรรคการเมือง 44 พรรค มีสาขาพรรค รวมทั้งหมด 647 สาขาพรรค จากการติดตามประเมินผลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พบว่า

1) สาขาพรรคส่วนใหญ่ไม่มีการดำเนินกิจการทางการเมือง

2) กรรมการสาขาพรรคขาดความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายพรรคการเมือง จนเป็นเหตุให้ถูกดำเนินคดีจำนวนมากโดยเฉพาะกรณีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

(5) การใช้จ่ายเงิน

ในระยะเริ่มแรก ปี 2542 และ 2543 พบว่าพรรคการเมืองมุ่งเน้นการใช้จ่ายเงินในเรื่องการบริหารพรรคและสาขาพรรค โดยส่วนใหญ่เป็นการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ คอมพิวเตอร์ จ้างพนักงาน การจัดการประชุมภายในพรรคในปี 2544 และ 2545 การใช้จ่ายเงินในการบริหารพรรคและสาขาพรรคจะต้องไม่เกินร้อยละ 30 ของวงเงินที่ได้รับการจัดสรรทำให้ค่าใช้จ่ายในการบริหารลดลง สำหรับแผนงานนอกเหนือจากการบริหารส่วนใหญ่จะเป็นโครงการ อบรมสัมพันธ์ และการจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดทำ website ให้ความรู้ทางการเมือง

(6) ประสิทธิภาพการใช้จ่ายเงิน

พรรคการเมืองขนาดใหญ่และพรรคขนาดกลาง จะใช้จ่ายเงินเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สามารถสร้างความเข้มแข็งและทำหน้าที่ของพรรคได้กว้างขวางขึ้น ส่วนพรรคการเมืองขนาดเล็ก เนื่องจากได้รับการจัดสรรเงินน้อย ทำให้ไม่สามารถใช้จ่ายเงิน เพื่อสร้างความเข้มแข็ง

ของพรรคได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดทางการเงิน โดยเฉพาะนับแต่ปี 2544 ได้มีการปรับปรุงเกณฑ์ในการจัดการใหม่ยังผลให้พรรคการเมืองขนาดเล็กได้รับเงินสนับสนุน ในอัตราส่วนและจำนวนน้อยลงไปอีก

(7) การสนองตอบความต้องการ

พรรคการเมืองขนาดใหญ่และพรรคขนาดกลาง สามารถตอบสนองความต้องการของพรรคได้มากขึ้น แต่พรรคการเมืองขนาดเล็กไม่สามารถสนองตอบความต้องการของพรรคได้อย่างเช่นพรรคการเมืองขนาดใหญ่และขนาดกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก พรรคเล็กได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองเป็นหลักเพียงอย่างเดียว และได้รับเงินสนับสนุนจำนวนน้อย

(8) ประโยชน์ของการใช้จ่ายเงิน

1) ประสิทธิภาพของการใช้เงิน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่าพรรคขนาดใหญ่ที่ได้รับการสนับสนุนมาก มีประสิทธิภาพกว่าพรรคขนาดกลางและเล็ก

2) การตอบสนองความต้องการ ในด้านความทั่วถึง (การกระจาย ตามจำนวนพรรคและสาขาพรรค) อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 3 ขนาดพรรค ในด้านความพอเพียง (จำนวนเงินที่กระจายสู่พรรคและสาขาพรรค) อยู่ในระดับต่ำ ในกลุ่มพรรคขนาดเล็กและปานกลาง เนื่องจากจำนวนสาขาพรรคเป็นอุปสรรค แต่ทั่วถึงสำหรับพรรคขนาดใหญ่ที่มีสาขาน้อยและสนองความต้องการได้ในระดับสูง

3) ประโยชน์ที่ได้รับ พรรคการเมืองขนาดใหญ่ได้รับประโยชน์มาก พรรคการเมืองขนาดกลางได้รับประโยชน์ปานกลาง พรรคการเมืองขนาดเล็กได้รับประโยชน์น้อยสุด

(9) ผลกระทบจากการใช้จ่ายเงิน

1) ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมสำหรับพรรคขนาดกลางและขนาดเล็ก

2) ทำให้เกิดจำนวนพรรคการเมืองใหม่ ๆ ขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะพรรคการเมืองขนาดเล็ก แต่ไม่มีพื้นฐานโครงสร้างของพรรคการเมืองที่ควรเป็น เนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจที่จะสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่แท้จริง

3) ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบการเสนอขอรับการอุดหนุน เงินสนับสนุนอย่างเป็นระบบ (โดยมีอาสาสมัครที่สามารถเสนอโครงการ/แผน) แต่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนได้

4) งบประมาณสนับสนุนจะเป็นแหล่งตอบแทนผลประโยชน์ให้หัวหน้าคณะระดับย่อย (สาขา) ที่สามารถหาสมาชิกได้ตามที่สาขาพรรคต้องการ เพื่อประโยชน์ในการขอรับเงินสนับสนุน

5) เงินสนับสนุนนี้ จะเป็นแหล่งที่มาของการเตรียมการการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ในระยะสั้น (1-2 ปี)

6) ข้อดีและข้อเสียของการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง
 การให้การสนับสนุนพรรคการเมืองในรูปของการจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองมีข้อดี และผลกระทบข้อเสียที่สามารถสรุปได้ ดังนี้

(1) ข้อดี

1. ส่งเสริมให้ประชาชนผู้มีความสนใจที่จะดำเนินการระยะยาวทางการเมืองร่วมกัน ตั้งแต่ 15 คน ขึ้นไป รวมตัวและจัดตั้งพรรคการเมืองได้ โดยมีคุณสมบัติตามกฎหมายพรรคคือ มีสัญชาติไทยโดยการเกิด อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ และไม่มีคุณสมบัติที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ ทำให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองอย่างรวดเร็ว เป็นจำนวนมาก

2. ช่วยลดภาระพรรคการเมืองต่างๆ เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการด้านบริหารพรรคสาขาพรรค การหาสมาชิกเพิ่ม การใช้จ่ายในการเลือกตั้งทำให้ความรู้ทางการเมืองต่อสมาชิกและประชาชนทั่วไป หรือเงินสนับสนุนค่าไปรษณียากร

3. ส่งเสริมกระบวนการโปร่งใสของการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมือง มาตรา 37, มาตรา 38, มาตรา 39 และมาตรา 40 ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เพื่อสร้างแบบอย่างของการบริหารแบบโปร่งใส

(2) ข้อเสีย

1. พรรคการเมืองส่วนใหญ่มุ่งที่จะใช้เงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้หมดโดยขาดการคำนึงประสิทธิภาพ คือ ความคุ้มค่าของเงินงบประมาณที่จัดสรรจากภาษีของประชาชน ทั้งนี้ จะพบว่าการตั้งงบประมาณส่วนใหญ่ในแผนงานหลายแผนงาน เช่น แผนงานการส่งเสริมสมาชิกพรรคการเมืองและการหาสมาชิกเพิ่ม แผนงานการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป และแผนงานด้านอื่น ๆ มีลักษณะซ้ำซ้อน กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน คือ การจัดสัมมนา การประชุม มีเอกสาร แผ่นพับ แต่เมื่อได้ศึกษาในเอกสารประกอบการเสนอโครงการ/กิจกรรม พบความซ้ำซ้อนในหลายกิจกรรม และกิจกรรมส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่การหาสมาชิกเพิ่มและหาผู้ที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยเน้นที่กลุ่มหัวคะแนนของพรรคเป็นสำคัญ

2. การให้ความรู้ความเข้าใจพรรคการเมืองของไทย มุ่งเน้นที่ตัวบุคคล ซึ่งเป็นผู้บริหารพรรคของตนเป็นหลัก ซึ่งบางพรรคอาจถือเป็นกลยุทธ์ในการหาเสียงของพรรคเพื่อเพิ่มความสนใจต่อพรรคนั้น ๆ โดยนำเสนอผลงานของผู้นำพรรคเป็นหลัก ซึ่งเข้าข่ายการแนะนำคุณสมบัติของตัวบุคคล อันมีผลทำให้เป้าหมายของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองอาจล้มเหลว เนื่องจากขาดความเข้าใจถึงคุณสมบัติของพรรคการเมืองในอุดมคติ คือ พรรคมวลชน (Mass Party) และสมาชิกที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองส่วนใหญ่ มีเป้าหมายที่จะได้รับประโยชน์โดยตรงจาก

พรรค คือ ในรูปของผลประโยชน์ทั้งที่เป็นสิ่งที่ จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ อาทิ เงินช่วยเหลือ การได้รับการปลดหนี้สินจากรัฐบาลเมื่อพรรคนั้นได้รับเลือกเป็นรัฐบาลหรือความช่วยเหลือในรูปของการจัดหางานหรือตำแหน่งต่าง ๆ ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ โดยมีได้คำนึงถึงบทบาทของตนในฐานะสมาชิกที่จะต้องมีต่อพรรคที่ตนสมัคร นอกจากนี้ ยังมีการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองมากกว่า 1 พรรค ซึ่งเรื่องจำนวนสมาชิกนี้ส่งผลกระทบต่อเกณฑ์ในการนำจำนวนสมาชิกมาคำนวณเงินสนับสนุนเนื่องจากจำนวนสมาชิกพรรคที่ยังไม่สามารถตรวจสอบได้เป็นปัจจุบันจึงเป็นเหตุให้พรรคการเมืองที่มุ่งแสวงหาประโยชน์จากเกณฑ์ดังกล่าว ระดมหาสมาชิกโดยการหาซื้อ ที่อยู่ พร้อมหลักฐานที่อยู่ในรูปเอกสารยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งไม่มีการคัดเลือกสมาชิกที่มีคุณภาพ หรือมีความรู้ ความเข้าใจกิจกรรมการเมืองอื่น ๆ นอกจากการใช้สิทธิของประชาชนโดยการหย่อนบัตรเลือกตั้ง ทำให้งบประมาณที่จัดสรรไม่เกิดประโยชน์ตามเป้าหมายที่จะพัฒนาพรรคการเมืองและคุณภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) หรือสมาชิกพรรค

7) สภาพปัญหา จากการดำเนินงานกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง นับตั้งแต่ ปี 2542 เป็นต้นมา เงินของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ได้มีส่วนช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของพรรคการเมืองได้กว้างขวางมากขึ้น แต่การดำเนินงานของกองทุนฯ ก็ยังคงประสบกับปัญหาขาดทิศทางการพัฒนาพรรคการเมืองนับจนถึงปัจจุบันการพัฒนาพรรคการเมืองก็ยังมีได้เป็นไปในทิศทางตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งจากผลการติดตามประเมินผลการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองพบปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ตั้งแต่ปี 2542-2548 มีดังนี้

1. พรรคการเมืองไทยส่วนมากยังขาดความเข้มแข็ง โดยเฉพาะพรรคการเมืองขนาดเล็กหรือพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นใหม่ แม้ว่าจะได้รับการสนับสนุนโดยรัฐในหลาย ๆ ด้านเป็นระยะเวลาต่อเนื่องแล้วก็ตาม แต่พรรคก็ยังไม่สามารถพัฒนาศักยภาพให้เป็นสถาบันการเมืองที่มีความเข้มแข็งพอที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเองได้

2. เมื่อพรรคได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อไปดำเนินกิจกรรมตามโครงการและแผนงาน พบว่า บางพรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมผิดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ ทำให้การใช้จ่ายเงินของพรรคไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองด้วยเช่นกัน จึงไม่เกิดการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

3. โครงการและแผนงานของพรรคการเมืองส่วนใหญ่จะระบุวัตถุประสงค์ไว้กว้างมาก และการใช้จ่ายเงินที่ได้รับการจัดสรรขาดการคำนึงถึงประสิทธิภาพ คือความคุ้มค่าและความคุ้มค่าประโยชน์

4. การจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ใช้ตัวแปรของจำนวนสาขา จำนวนสมาชิกในการคำนวณสัดส่วนเงินสนับสนุน ทำให้พรรคการเมืองเร่งในการหาสมาชิกและ จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองเพื่อมุ่งหวังจะได้รับสัดส่วนเงินสนับสนุนโดยไม่คำนึงถึงความสมัครใจ และความศรัทธาในพรรคการเมือง ทำให้เกิดปัญหาการร้องเรียนการจัดตั้งสาขาพรรคต่าง ๆ ความ ซ้ำซ้อนของสมาชิกพรรค ซึ่งประชาชนบางส่วนเป็นสมาชิกพรรคโดยไม่รู้ตัว ในส่วนสาขาพรรคที่ จัดตั้งขึ้นก็ไม่มีกิจกรรมทางการเมืองแต่อย่างใด

5. พรรคการเมืองส่วนใหญ่ไม่มีการวางแผนการดำเนินงานในระยะยาว การดำเนิน โครงการของพรรคส่วนใหญ่จะดำเนินโครงการเป็นรายปีทำให้ไม่เห็นพัฒนาการความต่อเนื่องของ โครงการ

6. เท่าที่ผ่านมากองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง มีการดำเนินงานให้การสนับสนุน พรรคการเมืองเป็นปี ๆ ทำให้ยากที่จะเห็นทิศทางการพัฒนาของพรรคการเมืองที่ชัดเจน

7. พรรคการเมืองส่วนใหญ่จะดำเนินกิจกรรมโดยใช้เงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ทั้งสิ้น พรรคมิได้หาเงินสนับสนุนจากภายนอก จึงทำให้พรรคไม่มีการ พึ่งตนเองขาดความเข้มแข็งหรือคงอยู่เป็นสถาบันทางการเมืองได้ยาก

8. พรรคการเมืองไม่ได้ให้ความรู้ทางกฎหมายแก่สมาชิกพรรค กรรมการบริหารพรรค อย่างเพียงพอ

4.2.2 การอุดหนุนเงินให้พรรคการเมืองของประเทศไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2542ถึงปี พ.ศ. 2549 (จนถึง 18 กันยายน 2549) (โปรดดูตารางภาคผนวก)

4.3 ปัญหาของระบบการอุดหนุนเงินให้พรรคการเมือง

4.3.1 พรรคการเมืองที่มีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ได้กำหนดให้มีการอุดหนุนเงินให้พรรคการเมืองเป็นครั้งแรก แต่เดิมในกฎหมายพรรคการเมืองฉบับก่อน ๆ มีเพียงหลักเรื่องความโปร่งใสทางการเงินอยู่ บ้าง ซึ่งกำหนดให้พรรคการเมืองแสดงบัญชีรายรับรายจ่ายทุกปี แต่ที่ผ่านมาหลักการความ โปร่งใสไม่มีผลอะไรในทางปฏิบัติ เนื่องจากไม่มีการตรวจสอบความถูกต้อง และไม่มีมาตรการ

ควบคุมหรือบดทอนโทษที่มีประสิทธิภาพ¹⁸ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 พรรคการเมืองจะได้รับเงินอุดหนุนจาก “กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง” (มาตรา 56) ซึ่งกำหนดให้พรรคการเมืองได้รับการอุดหนุนในสองรูปแบบคือ 1) เงินอุดหนุนโครงการและแผนงานประจำปี (มาตรา 58) และ 2) เงินอุดหนุนในเรื่องค่าไปรษณียากร และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสาธารณูปโภค (มาตรา 61)

หลักเกณฑ์การจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง¹⁹

พรรคการเมืองที่มีสิทธิได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองนั้น พรรคการเมืองจะต้องเป็นพรรคการเมืองที่ได้ดำเนินการให้มีสมาชิกอย่างน้อย 5,000 คน และสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา และไม่อยู่ระหว่างนายทะเบียนหรืออัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองโดยมีหลักเกณฑ์ การจัดสรรเงินดังนี้ คือ ก) จัดสรรตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของแต่ละพรรค ข) จัดสรรตามจำนวนคะแนนเสียงจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองร้อยละ 30 ค) จัดสรรตามจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองร้อยละ 20 ง) จัดสรรตามจำนวนสาขาพรรคการเมืองร้อยละ 15 และในการที่พรรคการเมืองจะได้รับการจัดสรรเงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองนั้น ในแต่ละปี พรรคการเมืองจะต้องทำโครงการและแผนงานเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง (คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง) เพื่อขออนุมัติโครงการและแผนงานดังกล่าว ประกอบด้วย ก) แผนงานการบริหารพรรคการเมือง ข) แผนงานการบริหารสาขาพรรคการเมือง ค) แผนงานการส่งเสริมสมาชิกพรรคการเมืองและการหาสมาชิกเพิ่ม ง) แผนงานการใช้จ่ายในการเลือกตั้ง จ) แผนงานการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป (โปรดดูตารางที่ 3)

พรรคการเมืองที่มีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐนั้น ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ได้กำหนดว่า เมื่อ “พรรคการเมือง” ได้รับการจดทะเบียนจากนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว พรรคการเมืองจะมีสิทธิได้รับเงินอุดหนุน จากรัฐโดยไม่จำเป็นต้องมีการส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง และต้องได้เสียงขั้นต่ำจำนวนหนึ่ง ดังเช่นในระบบ

¹⁸ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, “การอุดหนุนให้พรรคการเมืองโดยรัฐและการควบคุมเงินบริจาค : การปรับปรุงระบบของประเทศไทยโดยศึกษาเปรียบเทียบกับระบบของประเทศเยอรมัน”, วารสารนิติศาสตร์ปีที่ 34 ฉบับที่ 3, น. 2, (กันยายน 2547).

¹⁹“เอกสารสรุปสาระสำคัญและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง”, ลงวันที่ 22 กันยายน 2549 น.38.

ของประเทศเยอรมันแต่ประการใด ซึ่งเมื่อพิจารณาในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญแล้ว ไม่สามารถอธิบายได้ว่า ทำไมประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทนดังเช่น ประเทศไทย จึงต้องให้เงินอุดหนุนแก่ “พรรคการเมือง” ที่ไม่ต้องส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง (โปรดดูตารางที่ 4) นอกจากนี้แล้วพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองยังมิได้มีการกำหนดนิยามในทางเนื้อหาแต่อย่างใดทั้งสิ้นว่า พรรคการเมืองคืออะไรและต้องมียอดประกอบอะไรบ้าง มีแต่เพียงการกำหนดไว้ในมาตรา 4 ว่า “พรรคการเมือง หมายความว่า พรรคการเมือง ที่คณะบุคคลรวมกันจัดตั้งโดยได้รับการจัดตั้ง การจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้” ซึ่งมีได้บอกอะไรเลยนอกจากยืนยันว่าพรรคการเมืองจะเป็นพรรคการเมืองได้จะต้องได้รับการ จัดทะเบียนจากนายทะเบียนพรรคการเมืองเสียก่อนเท่านั้น ซึ่งทำให้เกิดปัญหาว่า “พรรคการเมือง” ที่รัฐกำลังให้การอุดหนุนอยู่นี้สมควรที่จะเป็น “พรรคการเมือง” ที่รัฐควรให้เงินอุดหนุนหรือไม่²⁰

²⁰ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 3 น. 425.

ตารางที่ 3 : จำนวนเงินอุดหนุนจากรัฐตามแผนงานและโครงการให้กับพรรคการเมือง
ที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภา ประจำปี พ.ศ. 2548

รายชื่อพรรค	จำนวน ส.ส.	คะแนนเสียง แบบบัญชี รายชื่อ	จำนวน สมาชิกพรรค	จำนวน สาขาพรรค	จำนวนเงินที่ได้รับ จากการอุดหนุน จากรัฐ (บาท)
ไทยรักไทย	310	18,993,073	14,077,360	10	140,775,400
ประชาธิปัตย์	70	7,210,742	4,018,286	194	68,798,400
ชาติไทย	18	2,061,559	2,510,929	9	20,031,200
มหาชน	2	1,346,631	1,460,095	13	3,847,800

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ตารางที่ 4 : จำนวนเงินอุดหนุนจากรัฐตามแผนงานและโครงการให้กับพรรคการเมือง
ที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภา ประจำปี พ.ศ. 2548
(แสดงเฉพาะพรรคการเมืองที่ได้รับเงินอุดหนุนเกินหนึ่งล้านบาท)

รายชื่อพรรค	จำนวน ส.ส.	คะแนนเสียง แบบบัญชีรายชื่อ	จำนวน สมาชิกพรรค	จำนวน สาขาพรรค	จำนวนเงินที่ได้รับ จากการอุดหนุน จากรัฐ (บาท)
ประชากรไทย	-	38,324	199,678	9	2,312,300
ชาติประชาธิปไตย	-	100,203	586,632	317	11,477,900
คนขอปลดหนี้ (เกษตรมหาชน)	-	293,487	536,987	229	9,942,900
กสิกรไทย	-	24,232	13,046	7	1,001,500
ไทยช่วยไทย	-	50,127	123,074	9	2,402,200
แผ่นดินไทย	-	82,608	5,968	51	1,674,100

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

4.3.2 ขอบเขตในการอุดหนุนเงินให้พรคการเมือง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรคการเมือง ไม่มีหลักการเรื่อง การอุดหนุนเพียงบางส่วนโดยรัฐ ดังเช่นระบบของประเทศเยอรมัน พรคการเมืองไทย จึงสามารถได้รับการอุดหนุนจากรัฐได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าพรคการเมืองจะหาเงินมาเองด้วยแค่ไหนอย่างไร ในปี พ.ศ. 2548 มีพรคการเมืองได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐทั้งหมด 26 พรค แต่มีเพียง 9 พรคเท่านั้นที่มีรายได้จากเงินบริจาค นั่นหมายความว่า มีพรคการเมืองถึง 17 พรคที่อยู่ได้ด้วยเงินจากรัฐเท่านั้น ดังที่ได้กล่าวมาในตอนต้นแล้วว่า รัฐจะอุดหนุนเงินทั้งหมด หรือมากเกินไปแก่พรคการเมืองไม่ได้ เพราะจะทำให้พรคการเมืองขาดความกระตือรือร้นในการหาความสนับสนุนจากประชาชน ซึ่งจะทำให้พรคการเมืองขาดรากฐานประชาชนอันจะทำให้พรคการเมืองไม่สามารถทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างประชาชนกับรัฐในการสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองได้เลย และถ้าใช้มาตรฐานเยอรมันที่มี เพดานขั้นสูงสัมพัทธ์ ที่ห้ามมิให้พรคการเมืองได้รับเงินจากรัฐมากกว่าเงินที่พรคการเมืองหามาได้เอง ก็จะได้เห็นว่าในปี พ.ศ. 2548 ในบรรดาพรคการเมืองที่สามารถหาเงินบริจาคได้นั้น มีเพียงพรคไทยรักไทยและพรรคมหาชนที่สามารถหาเงินมาด้วยตัวเองได้มากกว่าที่ได้รับจากรัฐ นอกจากนั้นพรคการเมืองสามารถหาเงินมาได้น้อยกว่าที่รัฐอุดหนุน (โปรดดูตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 : จำนวนเงินที่พรคการเมืองได้รับการอุดหนุนจากรัฐและยอดเงินบริจาค ประจำปี พ.ศ. 2548 (แสดงเฉพาะพรคการเมืองที่ได้เงินอุดหนุนจากรัฐเกินหนึ่งล้านบาท)

รายชื่อพรรค	จำนวน ส.ส. ในปี 2548	จำนวนเงินที่ได้รับ การอุดหนุนจากรัฐ	ยอดเงินบริจาค
ไทยรักไทย	310	140,775,400	143,456,740
ประชาธิปัตย์	70	68,798,400	38,013,707.50
ชาติไทย	18	20,031,200	755,500
มหาชน	2	3,847,800	4,602,750

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

4.3.3 หลักเกณฑ์ในการอุดหนุนเงินให้พรรคการเมืองตามโครงการและแผนงานประจำปี

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 มาตรา 58 พรรคการเมืองจะได้รับการจัดสรรเงินเป็นรายปีตามโครงการและแผนงาน โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ 4 ประการที่จะกำหนดยอดเงินขึ้นสูงที่พรรคการเมืองแต่ละพรรคมีสิทธิได้รับจากรัฐคือ 1) จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2) จำนวนคะแนนเสียงแบบบัญชีรายชื่อ 3) จำนวนสมาชิกพรรค และ 4) จำนวนสาขาพรรค หลักเกณฑ์นี้มีปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีปัญหามากที่สุดคือ หลักเกณฑ์ในเรื่องจำนวนสมาชิกพรรคมีการเพิ่มจำนวนสมาชิกพรรคจำนวนมาก ซึ่งเป็นการเพิ่ม “เชิงปริมาณ” มากกว่า “คุณภาพ” และจำนวนสาขาพรรคมีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองจำนวนมาก ซึ่งสาขาพรรคส่วนใหญ่ขาดการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ตลอดจนกรรมการสาขาพรรคยังขาดความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานตามที่กฎหมายพรรคการเมืองกำหนดไว้ เพราะโดย “ระบบอุปถัมภ์” ของสังคมไทย²¹ จำนวนสมาชิกพรรคและสาขาพรรคเป็นสิ่งที่ไม่อาจเรียกว่าเป็นรากฐานของพรรคการเมืองในสังคมได้มากนัก ที่สำคัญกว่านั้นการให้จำนวนสมาชิกพรรคและสาขาพรรคเป็นเกณฑ์ในการอุดหนุนเงินให้พรรคการเมืองทำให้เกิดผลที่ไม่พึงปรารถนาคือ ทำให้พรรคการเมืองมีการหาสมาชิกพรรคและตั้งสาขาพรรคเพียงเพื่อให้ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ซึ่งพรรคการเมืองเกือบทั้งหมดได้มีการระดมหาสมาชิกกันอย่างกว้างขวางที่ไม่อาจตรวจสอบได้ว่าสมาชิกเหล่านั้นเป็นสมาชิกพรรคจริง ๆ หรือไม่ และในเรื่องสาขารพคณนั้นถึงกับมีพรรคการเมืองหลายพรรคตั้งสาขาพรรคที่มีได้มีอยู่จริงมาแจ้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง²² ซึ่งโดยเฉพาะการใช้สาขาพรรคและสมาชิกพรรคเป็นเกณฑ์ในการให้เงินแก่พรรคการเมืองด้วยนี้น่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เพียงระยะเวลาสองปี (ปี พ.ศ. 2546 ถึง ปี พ.ศ. 2548) จำนวนสมาชิกพรรคของพรรคการเมืองได้เพิ่มจากประมาณ 22 ล้านคนเป็นประมาณ 23 ล้านคน และจำนวนสาขาพรรคของทุกพรรคการเมืองรวมกันจาก 1,436 สาขา เป็น 677 สาขา (โปรดดูตารางที่ 6) ซึ่งการเพิ่ม

²¹Bünthe, p. 75; Zühlsdorff, Politische Parteien, in: Hohnholz, Jürgen (Hrsg.), Thailand, (1980), p. 267. อ้างใน ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 2 น. 427.

²²สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, รายงานการติดตามประเมินผลการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองที่ได้รับจัดสรรเงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองประจำปี 2543 น. 80 และ น. 82.

จำนวนขึ้นอย่างมากของจำนวนสมาชิกพรรค ส่วนสาขาพรรคการเมืองนี้ลดลง เนื่องจากการยุบพรรคการเมืองเป็นบางพรรค เช่น พรรคชาวไทย, พรรคเสรีธรรม, พรรคไทย, พรรคประชาธิปไตย, และพรรคเกษตรก้าวหน้า ไม่น่าจะนับเป็นความก้าวหน้าและพัฒนาการของพรรคการเมืองของประเทศไทยได้ เพราะมีปัญหาเรื่องความจริงแท้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ตารางที่ 6 : จำนวนสาขาพรรค และสมาชิกพรรคการเมืองในปี 2546 และ 2548

รายชื่อพรรค	จำนวนสาขาพรรค		จำนวนสมาชิกพรรค	
	2546	2548	2546	2548
พรรคไทยรักไทย	8	10	10,863,407	14,077,360
พรรคประชาธิปัตย์	191	194	3,788,500	4,018,286
พรรคชาติไทย	18	9	2,330,161	2,510,929
พรรคมหาชน	32	13	600,334	1,460,095
พรรคกิจสังคม	13	4	103,268	103,283
พรรคมวลชน	7	4	10,041	10,627
พรรคความหวังใหม่	7	8	10,689	17,807
พรรคคนขอปลดหนี้	228	229	516,972	536,987

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

สำหรับเกณฑ์การจัดสรรเงินให้พรรคการเมืองโดย จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและจำนวนคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ก็ถือว่าเป็นเกณฑ์ที่ไม่มีปัญหาตามรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งหมด 500 คน โดยจำนวน 400 คน หรือ 80 เปอร์เซ็นต์ ได้รับเลือกตั้ง จากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเขตละหนึ่งคน ซึ่งเป็นระบบเลือกตั้งแบบเสียงข้างมาก ในระบบเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากนี้คะแนนเสียงที่ไม่ได้เลือกผู้ที่ชนะการเลือกตั้งจะสูญหายไปไม่ถูกนำมาคิดด้วย ในขณะที่คะแนนเสียงทุกคะแนนในการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งเป็น ระบบเลือกตั้งแบบสัดส่วน จะถูกนำมาคิดทั้งหมด แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อมีเพียง 100 คน หรือเพียง 20 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ดังนั้นในแง่ของการอุดหนุนเงินให้พรรคการเมืองโดยให้มีรากฐานความชอบธรรมจากประชาชน การใช้จำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ส่วนใหญ่มาจากการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากจึงเป็นปัญหา

นอกจากนี้แล้วการให้จำนวนคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อเป็นเกณฑ์ในการจัดสรรเงินด้วย ก็ยังเป็นปัญหาอีกว่า มีความซ้ำซ้อนกับเกณฑ์ในเรื่องจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ 20 เปอร์เซนต์มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ

นอกจากนี้แล้ว การที่พรรคการเมืองจะต้องเสนอแผนงานและโครงการประจำปีให้คณะกรรมการเลือกตั้งพิจารณาอนุมัตินั้น ยังกระทบต่อเสรีภาพในการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง²³ เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกระบวนการในการสร้างความคิดเห็นและเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน ซึ่งองค์กรของรัฐมีอาจที่จะกระทำได้ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะมีได้รับรองเสรีภาพในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองไว้โดยแจ้งชัด แต่ในทางวิชาการแล้วถือว่า เมื่อรัฐธรรมนูญประกันเสรีภาพในการตั้งพรรคการเมืองแล้ว ย่อมขยายมาถึงเสรีภาพ ในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองด้วย²⁴ เพราะเสรีภาพในการตั้งพรรคการเมืองจะมีประโยชน์อันใดหากพรรคการเมืองที่ดั่งขึ้นมาแล้วมีอาจที่จะดำเนินกิจการโดยมีเสรีภาพที่ปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรของรัฐ พรรคการเมืองนั้นมีบทบาทในการสร้างเจตนารมณ์ทางการเมือง หากพรรคการเมืองมิได้มีการดำเนินกิจการใดที่เป็นปฏิปักษ์กับระบอบการปกครองก็มีอาจให้องค์กรรัฐองค์กรหนึ่งองค์กรใดมาแทรกแซงการดำเนินกิจการได้ ดังนั้นการกำหนดให้พรรคการเมืองต้องเสนอแผนงานและโครงการประจำปีให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาจึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

²³โปรดเทียบ Seifert/H mig, GG, Art. 21 ย่อหน้า 9. อ้างใน ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล, น. 29.

²⁴รัฐธรรมนูญเยอรมันก็มีได้บัญญัติรับรองเสรีภาพในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองไว้ แต่ศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันวินิจฉัยว่าเสรีภาพในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองย่อมได้รับความคุ้มครองด้วย โปรดดู BverfGE 17, 155 (166). นักวิชาการเยอรมันเองก็เห็นว่าเสรีภาพในการตั้งพรรคการเมืองย่อมขยายไปถึงเสรีภาพในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองด้วย ถึงแม้ว่าอาจจะมีแตกต่างกันในรายละเอียดว่าเสรีภาพในการดำเนินกิจการที่ได้รับความคุ้มครองนั้นมีเรื่องใดบ้าง โปรดดู Wietschel, Parteienbegriff, น. 111 เป็นต้นไป; Seifert / Homing, GG, Art. 21, ย่อหน้า 9; Kunig, in: von Münch / Kunig, GG, Art. 21 ย่อหน้า 49-50; Maurer, § 11 ย่อหน้า 41; Ipsen, in: Sachs, GG, Art. 21 ย่อหน้า 31. อ้างใน ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล, เรื่องเดียวกัน น. 429.

4.3.4 หลักเกณฑ์ในการอุดหนุนเงินค่าไปรษณียากรและสาธารณูปโภคให้แก่ พรรคการเมือง

เพื่อให้พรรคการเมือง “ดำเนินกิจการในทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน” พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา 61 จึงกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง “อาจกำหนดให้พรรคการเมืองได้รับการสนับสนุนในเรื่องค่าไปรษณียากร ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสาธารณูปโภคและด้านอื่น ๆ” ซึ่งตามประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งค่าใช้จ่ายเหล่านี้ได้แก่ ค่าไปรษณียากร ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ ประปา และค่าโทรศัพท์ภายในประเทศ โดยให้การสนับสนุนทั้งสำนักงานใหญ่พรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง²⁵

ในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนด เงินก้อนหนึ่งสำหรับปีต่อไป โดยจะจัดสรรให้แก่สาขาพรรคการเมืองก่อนโดยวิธีเหมาจ่าย สำหรับสาขาพรรคการเมืองโดยทั่วไปจะได้เงินอุดหนุนเดือนละ 600 บาท (สาขาพรรคธรรมดา) และสำหรับสาขาพรรคที่มีสมาชิกตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป มีสำนักงานที่มีผู้ปฏิบัติงานเต็มเวลาและมีกิจกรรมทางการเมืองของตนเองจะได้เงินสนับสนุนเดือนละ 1,500 บาท (สาขาพรรคพิเศษ)²⁶ ในทางปฏิบัติคณะกรรมการการเลือกตั้งจะโอนเงินเข้าบัญชีพรรคการเมืองเป็นเงิน 4 งวดๆ ละ 3 เดือน โดยพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องโอนเงินให้แก่สาขาพรรคของตนภายใน 15 วัน และก่อนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะโอนเงินงวดต่อไปให้พรรคการเมืองจะต้องแสดงหลักฐานเสียก่อนว่า ได้โอนเงินงวดที่แล้วให้แก่สาขาพรรคของตนเรียบร้อยแล้ว²⁷

หลังจากจัดสรรเงินค่าใช้จ่ายให้แก่สาขาพรรคแล้ว เงินที่เหลือจึงจะจัดสรรให้แก่สำนักงานใหญ่พรรคการเมือง โดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกับการอุดหนุนเงินตามโครงการและแผนงานประจำปี คือ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนคะแนนเสียงแบบบัญชีรายชื่อ

²⁵ ข้อ 5 ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการสนับสนุนค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภคให้แก่พรรคการเมือง

²⁶ ข้อ 9 ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการสนับสนุนค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภคให้แก่พรรคการเมือง

²⁷ รายงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องการดำเนินการของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ประจำปี 2545, น. 20.

จำนวนสมาชิกพรรค และจำนวนสาขาพรรค โดยจัดสรรให้ตามสัดส่วนของเงินที่เหลือหลังจากจัดสรรให้กับสาขาพรรคแล้ว²⁸ โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดว่า เงินที่ได้รับนี้ 40 เปอร์เซ็นต์ต้องใช้จ่ายเป็นค่าไปรษณียากร 30 เปอร์เซ็นต์เป็นค่าโทรศัพท์ภายในประเทศ 20 เปอร์เซ็นต์เป็นค่าไฟฟ้า และ 10 เปอร์เซ็นต์ เป็นค่าน้ำประปา²⁹ เพื่อเป็นการควบคุมการใช้จ่ายให้เป็นไปตามนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่มอบเงินสนับสนุนประเภทนี้ให้แก่พรรคการเมืองโดยทันที แต่กำหนดให้พรรคการเมืองจ่ายไปก่อนแล้ว จึงนำไปเสร็จหรือหลักฐานการจ่ายเงินมาเบิกจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ในทางปฏิบัตินับตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน คณะกรรมการการเลือกตั้งโดยคณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองไม่ได้จัดสรรเงินอุดหนุนประเภทนี้ จากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองแต่อย่างใด โดยให้เหตุผลว่า ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ควรเป็นภาระหน้าที่ของพรรคการเมืองเอง และนำเงินดังกล่าวไปรวมกับเงินสนับสนุนตามแผนงานและโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาพรรคการเมืองมากกว่าต่อมาจึงได้มีมติเห็นชอบให้ยกเลิกการสนับสนุนค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภค ประจำปี 2547³⁰, 2548³¹ และ 2549³² ของพรรคการเมืองโดยค่าใช้จ่ายในส่วน of ค่าไปรษณียากรสำหรับเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของพรรค ให้ดำเนินการจัดทำเป็นค่าใช้จ่ายภายในโครงการที่พรรคการเมืองขอรับการสนับสนุน

หลักการเดิมการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้หลักเกณฑ์ในการอุดหนุนเงิน ค่าไปรษณียากรให้แก่สำนักงานใหญ่พรรคการเมืองโดยใช้หลักเกณฑ์จำนวนสมาชิกสภาผู้แทน

²⁸ ข้อ 6 ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการสนับสนุนค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภคให้แก่พรรคการเมือง

²⁹ ข้อ 8 ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการสนับสนุนค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภคให้แก่พรรคการเมือง

³⁰ มติที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองครั้งที่ 7/2546(55) วันที่ 18 กรกฎาคม 2546

³¹ มติที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองครั้งที่ 7/2547(65) วันที่ 16 กรกฎาคม 2547

³² มติที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองครั้งที่ 2/2548(72) วันที่ 14 กรกฎาคม 2548

ราษฎรจำนวนคะแนนเสียงแบบบัญชีรายชื่อ จำนวนสมาชิกพรรค และจำนวนสาขาพรรคนั้น ย่อมเป็นปัญหาเช่นเดียวกันกับการอุดหนุนเงินตามโครงการและแผนงานประจำปีดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดให้พรรคการเมืองต้องใช้จ่ายเงิน 40 เปอร์เซ็นต์ เป็นค่าไปรษณียากร 30 เปอร์เซ็นต์เป็นค่าโทรศัพท์ภายในประเทศ 20 เปอร์เซ็นต์เป็นค่าไฟฟ้า และ 10 เปอร์เซ็นต์ เป็นค่าน้ำประปา น่าจะมีปัญหาในเรื่องก้าวก่ายต่อเสรีภาพในการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง เช่นเดียวกันกับการอุดหนุนเงินตามโครงการและแผนงานประจำปีเช่นกัน เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ยกเลิกการอุดหนุนในเรื่องค่าไปรษณียากรดังกล่าวแล้ว น่าจะเป็นการดีเพราะถือได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะลดปัญหาในเรื่องการก้าวก่ายต่อเสรีภาพในการดำเนินกิจการพรรคการเมืองได้ระดับหนึ่ง

สำนักหอสมุด